

cat ad exprimendam per diversa suæ mentis conceptionem. Et in hoc etiam divinæ perfectionis eminentia considerari potest, quod perfecta bonitas, quæ in Deo est unita, & simpliciter, in creaturis esse non potest nisi secundum modum diversum, & per plura. Res autem per hoc diversæ sunt, eo quod formas habent diversas, à quibus speciem sortiuntur.

Sic igitur ex fine sumitur ratio diversitatis formarum in rebus; ex diversitate autem formarum sumitur ratio ordinis in rebus. Cum enim forma sit secundum quam res habet esse; res autem quælibet, secundum quod habet esse, accedat ad similitudinem Dei, qui est ipsum suum esse simplex: necesse est quod forma nihil sit aliud quam divina similitudo participata in rebus. Unde convenienter Aristoteles in I. Phys. text. com. lxxxv. de forma loquens, dicit, quod est *divinum quoddam, & appetibile*. Similitudo autem ad unum simplex considerata, diversificari non potest nisi secundum quod magis & minus similitudo est propinqua, vel remota. Quanto autem aliquid propinquius ad divinam similitudinem accedit, perfectius est: unde in formis differentia esse non potest nisi per hoc quod una perfectior existit quam alia: propter quod Aristoteles in VIII. Metaph. text. com. x. diffinitiones, per quas naturæ rerum, & formæ signantur, assimilantur numeris, in quibus species variantur per additionem, vel subtractionem unitatis, ut ex hoc detur intelligi quod formarum diversitas diversum gradum perfectionis requirit. Et hoc evidenter apparet naturas rerum speculanti.

Inveniet enim, si quis diligenter consideret, gradum rerum diversitatem compleri: nam supra inanimata corpora inveniet plantas, & super has irrationabilia animalia, & super has intellectuales substantias, & in singulis horum inveniet diversitatem secundum quod quædam sunt aliis perfectiora, in tantum quod ea quæ sunt suprema inferioris generis, videntur propinqua superiori generi, & e converso, sicut animalia immobilia sunt similia plantis: unde & Dionysius vii. cap. de div. Nomin. ait, quod *divina sapientia conjungit fines primorum principis secundorum*. Unde patet quod rerum diversitas existit quod non sint omnia equalia, sed sit ordo in rebus, & gradus. Ex diversitate autem formarum, secundum quas rerum species diversificantur, sequitur & operationum differentia: cum enim unumquodque agat secundum quod est actu (quæ enim sunt in potentia, secundum quod hujusmodi, inveniuntur actionis expertia) est autem unumquodque ens actu per formam; oportet quod operatio rei sequatur formam ipsius. Oportet ergo quod si sint diversæ formæ, habeant diversas operationes. Quia vero per propriam actionem res quælibet ad proprium finem pertingit, necesse est & proprios fines diversificari in rebus, quamvis sit finis ultimus omnibus communis.

Sequitur etiam ex diversitate formarum diversa habitudo materiæ ad res. Cum enim formæ diversæ sint secundum quod quædam sunt aliis perfectiores, sunt inter eas aliqua in tantum perfectæ, quod sunt per se subsistentes, & perfectæ, ad nihil indigentes materiæ fulcimento; quædam vero per se perfecte subsistere non possunt, sed materiæ pro fundamento requirunt, ut sic illud quod subsistit, non sit forma tantum, nec materia tantum, quæ per se non est ens actu, sed compositum ex utroque. Non autem possent materia, & forma ad aliquid unum constituendum convenire, nisi esset aliqua proportio inter ea. Si autem proportionata oportet ea esse, necesse est quod diversis formis diversæ materiæ res-

pondeant: unde fit ut quædam formæ requirant materiæ simplicem, quædam vero materiæ compositam; & secundum diversas formas diversam partium compositionem oportet esse congruentem ad speciem formæ, & operationem ipsius.

Ex diversa autem habitudine ad materiæ sequitur diversitas agentium, & patientium. Cum enim agat unumquodque ratione formæ, patiatur vero, & moveatur ratione materiæ; oportet quod illa quorum formæ sunt perfectiores, & minus materiales, agant in illa quæ sunt magis materialia, & quorum formæ sunt imperfectiores.

Ex diversitate autem formarum, & materiæ, & agentium sequitur diversitas proprietatum, & accidentium. Cum enim substantia sit causa accidentis, sicut perfectum imparfecti, oportet quod ex diversis principis substantialibus diversa accidentia propria consequantur.

Rursus, cum ex diversis agentibus sint diversæ impressiones in patientibus, oportet quod secundum diversa agentia, diversa sint accidentia quæ ab agentibus imprimuntur.

Patet ergo ex dictis, quod cum per divinam essentiam rebus creatis diversa accidentia, & passiones, & collocationes distribuuntur, non hoc absque ratione accidit.

Hinc est quod sacra Scriptura rerum productionem & gubernationem sapientiæ, & prudentiæ divinæ attribuit: dicitur enim Prov. iiii. 19. *Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cælos prudentia: sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes vere concreverunt*: & Sap. viii. 1. dicitur de Dei sapientia, quod *attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter*: & xi. 21. ejusdem dicitur: *Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti, Domine*; ut per mensuram quantitatem, sive modum, aut gradum perfectionis uniuscujusque rei intelligamus; per numerum vero diversitatem, & pulchritudinem specierum consequentem ex diversis perfectionis gradibus; per pondus vero inclinationes diversas ad proprios fines, & operationes, & ad propria agentia, & patientia, & accidentia, quæ sequuntur distinctionem specierum.

In prædicto autem ordine, secundum quem ratio divinæ providentiæ attenditur, primum esse diximus divinam bonitatem, quasi ultimum finem, qui est primum principium in agendis; dehinc vero rerum numerositatem, ad quam constituendam necesse est gradus diversos in formis, & materiis, & agentibus, & patientibus, & actionibus, & accidentibus esse. Sicut ergo prima ratio divinæ providentiæ simpliciter est divina bonitas, ita prima ratio in creaturis est earum numerositas, ad cuius conservationem, & constitutionem omnia alia ordinari videntur. Et secundum hoc videtur esse rationabiliter à Boetio dictum in principio suæ Arithmetice, quod *omnia quæcumque à primæva rerum natura constituta sunt, ex numerorum videntur ratione esse formata*.

Est autem considerandum, quod operativa ratio, & speculativa, partim quidem conveniunt, & partim differunt. Conveniunt quidem in hoc quod sicut ratio speculativa incipit ab aliquo principio, & per media devenit ad conclusionem intentionem; ita ratio operativa incipit ab aliquo principio, & per aliqua media devenit ad operationem, vel operatum quod intenditur. Principium autem in speculativis est forma, & quod quid est; in operativis vero finis, quod quandoque est forma, quandoque aliquid aliud. Principium etiam in speculativis semper oportet esse ne-

CAPUT XCVIII.

(1) *Quomodo Deus possit, aut non possit facere præter ordinem suæ providentiæ.*

EX præmissis autem accipi potest duplicis ordinis consideratio. Quorum unus quidem dependet ex prima omnium causa, unde & omnia complectitur; alius particularis, qui ex aliqua causa creata dependet, & continet illa quæ causæ illi subduntur: & hic quidem multiplex est, secundum diversitatem causarum quæ inter creaturas inveniuntur; unus tamen eorum sub altero continetur, sicut & causarum una sub altera existit: unde oportet quod omnes particulares ordines sub illo universali ordine contineantur, & ab illo descendant, qui inveniuntur in rebus, secundum quod à prima causa dependent. Hujusmodi exemplum in politicis considerari potest. Nam omnes domestici unius patrisfamilias ordinem quemdam ad invicem habent, secundum quod ei subduntur. Rursus autem tam ipse paterfamilias, quam omnes alii qui sunt suæ civitatis, ordinem quemdam ad invicem habent, & ad principem civitatis, qui iterum cum omnibus qui sunt in regno, aliquem ordinem habet ad Regem.

Ordinem autem universalem, secundum quem omnia ex divina providentiæ ordinantur, possumus considerare dupliciter, scilicet quantum ad res quæ subduntur ordini, & quantum ad ordinis rationem, quæ ex principio ordinis dependet. Ostensum est autem in secundo Lib. cap. xxi. quod res ipsæ quæ à Deo sub ordine ponuntur, proveniunt ab ipso non sicut ab agente per necessitatem naturæ, vel cuiuscumque alterius, sed ex simplici voluntate, maxime quantum ad primam rerum institutionem. Relinquitur ergo quod præter ea quæ sub ordine divinæ providentiæ cadunt, Deus aliqua facere potest; non autem est ejus virtus ad has vel illas res obligata. Si autem consideremus prædictum ordinem quantum ad rationem à principio dependentem, sic præter ordinem illum Deus facere non potest: ordo enim ille procedit, ut dictum est cap. præc. ex scientia, & voluntate Dei omnia ordinante in suam bonitatem, sicut in finem. Non est autem possibile quod Deus aliquid faciat quod non sit ab eo volitum, cum creaturæ ab ipso non procedant naturaliter, sed per voluntatem, ut ostensum est Lib. II. c. xxi. Neque etiam est possibile ab eo aliquid fieri quod ejus scientia non comprehendatur, quum voluntas esse non possit nisi de aliquo noto. Neque iterum est possibile quod in creaturis aliquid faciat quod in suam bonitatem non sit ordinatum sicut in finem, quum sua bonitas sit proprium objectum voluntatis ipsius. Similiter autem quum Deus sit omnino immutabilis, impossibile est quod aliquid velit quod prius noluerit, aut aliquid de novo incipiat scire, vel in suam ordinem bonitatem. Nihil igitur Deus facere potest quin sub ordine suæ providentiæ cadat, sicut non potest aliquid facere quod ejus operationi non subdatur; potest tamen alia facere quam ea quæ subduntur ejus providentiæ, vel operationi, si absolute consideretur ejus potestas; sed nec potest facere aliqua quæ sub ordine providentiæ ipsius ab æterno non fuerunt, eo quod mutabilis esse non potest.

Hanc autem distinctionem quidam non considerantes in diversos errores inciderunt. Quidam enim im-

necessarium; in operativis autem quandoque quidem est necessarium, quandoque autem non: necessarium enim est hominem velle felicitatem ut finem; non necessarium autem velle domus ædificationem. Similiter in demonstrativis semper posteriora ad priora de necessitate sequuntur; non autem in operativis semper, sed tunc solum quando ad finem non nisi per hanc viam perveniri potest; sicut necessarium est volenti ædificare domum quod quærat ligna; sed quod quærat abietina ligna, hoc ex simplici voluntate ipsius dependet, non autem ex ratione domus ædificandæ. Sic igitur quod Deus suam bonitatem amet, hoc necessarium est; sed ex hoc non necessario sequitur quod per creaturam representetur, cum sine hoc divina bonitas sit perfecta. Unde quod creaturæ in esse producantur, etsi ex ratione divinæ bonitatis originem habeat, tamen ex simplici Dei voluntate dependet. Supposito autem quod Deus creaturis suam bonitatem communicare, secundum quod est possibile, velit per similitudinis modum, ex hoc rationem accipit quod sint creaturæ diversæ; non autem ex necessitate sequitur quod secundum hanc, vel illam perfectionis mensuram, aut secundum hunc vel illum numerum rerum. Supposito autem ex divina voluntate quod hunc numerum in rebus statuere velit, & hanc unicuique rei perfectionis mensuram, ex hoc rationem accipit quod habeat formam talem, & materiam talem: & similiter in omnibus patet.

Manifestum igitur fit quod divina providentiæ secundum rationem quamdam res dispensat, & tamen hæc ratio sumitur ex dispositione voluntatis divinæ. Sic igitur per præmissa duplex error excluditur, eorum scilicet qui credunt quod omnia simplicem voluntatem sequantur absque ratione: qui est error loquentium in lege Saracenorum, ut Rabbi Moyses dicit: secundum quos nulla differentia est quod ignis calefaciat, & intrigidet, nisi quia Deus ita vult. Excluditur etiam error eorum qui dicunt, causarum ordinem ex divina providentiæ secundum modum necessitatis provenire. Quorum utrumque patet esse falsum ex dictis.

Sunt autem quædam verba sacre Scripturæ quæ videntur omnia simplici voluntati Dei attribueri: quæ non dicuntur ad hoc ut ratio tollatur à providentiæ dispensatione, sed ut omnium primum principium Dei voluntas ostendatur, sicut jam dictum est; sicut illud Psalm. cxxxiv. 6. *Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit*: & Job ix. 12. *Quis dicere ei potest, cur ita facis?* & Rom. ix. 19. *Voluntati enim ejus quis resistit?* & Augustinus dicit III. de Trinit. cap. iiii. & vi. *Non nisi Dei voluntas causa prima sanitatis, & legitudinis, præmiorum, atque pœnarum, gratiarum, atque retributionum*. Sic ergo cum quæritur propter quid de aliquo effectu naturali, possumus reddere rationem ex aliqua proxima causa; dum tamen sicut in primam causam reducamus omnia in voluntatem divinam; sicut si quærat, quare lignum est calefactum ad præsentiam ignis, dicitur, quod calefactio est naturalis actio ignis; hoc autem, quia calor est proprium accidens ejus; hoc autem consequitur propriam formam ejus; & sic inde quousque pervenitur ad divinam voluntatem. Unde si quis responderet quærenti, quare lignum calefactum est, quia Deus voluit; convenienter quidem responderet, si intendit reducere quæstionem in primam causam; inconvenienter vero, si intendit omnes alias excludere causas.

(1) *Al. Quomodo (forte utrum, vel quod) Deus possit facere præter ordinem suæ providentiæ, & quomodo.*

mobilitatem divini ordinis ad res ipsas quæ ordini subduntur, extendere conati sunt, dicentes, quod omnia necesse est esse sicut sunt, in tantum quod quidam dixerunt, quod Deus non potest alia facere quam quæ facit, contra quod est quod habetur Marth. xxvi. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum?* Quidam autem è converso, mutabilitatem rerum quæ divinæ providentiæ subjiuntur, in mutabilitatem divinæ providentiæ transtulerunt, de eo carnaliter sentientes, quod Deus ad modum carnalis hominis sit in sua voluntate mutabilis, contra quod dicitur Num. xxi. 19. *Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Alii vero contingentiam divinæ providentiæ subtraxerunt, contra quos dicitur Thren. i. 37. *Quis est iste qui dixit ut fieret aliquid, Domino non jubente?*

CAPUT XCIX.

Quod Deus potest operari præter ordinem rebus inditum, producendo effectus absque causis propriis.

Restat autem ostendere, quod præter ordinem ab ipso rebus inditum Deus agere possit.

1. Est enim ordo divinitus institutus, ut inferiora per superiora moveantur à Deo, ut supra cap. lxxxii. & præc. dictum est. Potest autem Deus præter hunc ordinem facere, ut scilicet ipse effectum aliquem in inferioribus operetur, nihil ad hoc agente superiori agente: in hoc enim differt agens secundum necessitatem naturæ, ab agente secundum voluntatem, quia ab agente secundum necessitatem naturæ effectus non potest sequi nisi secundum modum virtutis activæ: unde agens quod est maximæ virtutis, non potest immediate producere effectum aliquem parvum, sed producit effectum suæ virtutis proportionatum; in quo tamen invenitur quandoque minor virtus quam in causa; & sic per multa media tendens à causa suprema provenit aliquis parvus effectus. In agente autem per voluntatem non est sic: nam agens per voluntatem, statim sine medio potest producere quemcumque effectum qui suam non excedat virtutem: artifex enim perfectissimus potest facere opus quale faciat artifex imperfectus. Deus autem operatur per voluntatem, & non per necessitatem naturæ, ut supra cap. xxvi. II. Lib. ostensum est. Igitur minores effectus, qui fiunt per causas inferiores, potest facere immediate absque secundis causis.

2. Adhuc. Virtus divina comparatur ad omnes virtutes activas sicut virtus universalis ad virtutes particulares, sicut per supradicta cap. lxxvii. & seq. patet. Virtus autem activa universalis ad particularem effectum producendum determinari potest dupliciter. Uno modo per causam mediam particularem, sicut virtus activa celestis corporis determinatur ad effectum generationis humanæ per virtutem particularem, quæ est in semine, sicut & in syllogismis virtus propositionis universalis determinatur ad particularem conclusionem per assumptionem particularem. Alio modo per intellectum, qui determinatam formam apprehendit, & eam in effectum producit. Divinus autem intellectus non solum est cognoscitivus suæ essentiæ, quæ est quasi universalis virtus activa; neque etiam tantum universalium, & primarum causarum, sed omnium particularium, sicut per supradicta cap. lxxvi. patet. Potest igitur producere immediate omnem effectum, quem producit quodcumque particulare agens.

3. Amplius. Cum accidentia consequantur principia substantialia rei, oportet quod ille qui immediate substantiam rei producit, possit immediate circa ipsam rem operari quæcumque ad substantiam ejus consequuntur: generans enim quod dat formam, dat omnes proprietates, & motus consequentes. Ostensum est autem supra Lib. II. cap. xxi. quod Deus in prima rerum institutione omnes res per creationem immediate produxit in esse. Potest igitur immediate unamquamque rem producere, sive movere ad aliquem effectum absque mediis causis.

4. Item. Ordo rerum profluit in res, secundum quod est præcogitatus in intellectu ipsius; sicut videmus in rebus humanis quod princeps civitatis ordinem apud se præmeditatum cuilibet imponit. Intellectus autem divinus non est determinatus ad hunc ordinem de necessitate, ut nullum alium ordinem intellegere possit; cum & nos alium ordinem per intellectum apprehendere possimus, potest enim intelligi à nobis quod Deus hominem ex terra absque semine formet. Potest igitur Deus præter inferiores causas effectum illis causis proprium operari.

5. Præterea. Licet ordo rebus inditus à providentiæ divinæ bonitatem suo modo representet, non tamen ipsam representat perfecte, cum non pertingat bonitas creaturæ ad æqualitatem bonitatis divinæ. Quod autem non representatur perfecte per aliquod exemplatum, potest iterum præter hoc alio modo representari. Representatio autem divinæ bonitatis in rebus est finis productionis rerum à Deo, ut supra ostensum est. Non est igitur voluntas divina determinata ad hunc ordinem causarum, & effectuum, ut non possit velle effectum aliquem in inferioribus producere immediate absque aliis causis.

6. Adhuc. Universa creatura magis est Deo subdita quam corpus humanum sit subditum animæ ejus; nam anima est corpori proportionata ut forma ipsius; Deus autem omnem proportionem creaturæ excedit. Ex hoc autem quod anima imaginatur aliquid, & vehementer afficitur ad illud, sequitur aliquando immutatio in corpore ad sanitatem, vel ægritudinem absque actione principiorum corporalium, quæ sunt nata in corpore ægritudinem, vel sanitatem causare. Multo igitur magis ex voluntate divinæ potest effectus aliquis sequi in creaturis absque causis quæ natæ sunt secundum naturam illum effectum producere.

7. Præterea. Secundum naturæ ordinem virtutes activæ elementorum sub virtutibus activis corporum celestium ordinantur. Proprium autem effectum virtutum elementarium interdum virtus celestis efficit absque actione elementi, sicut patet cum Sol calefacit absque ignis actione. Multo igitur magis & divina virtus absque actione causarum creaturarum potest producere proprios effectus earum.

Si autem quis dicat, quod cum ordinem istum rebus Deus indiderit, non potest esse absque mutatione ipsius, ut præter ordinem ab ipso institutum operetur in rebus, effectus absque propriis causis producendo; ex ipsa rerum natura repellitur potest.

Ordo enim inditus rebus à Deo, secundum id est quod in rebus frequenter accidere solet, non autem ubique, vel secundum id quod est semper: multæ enim naturalium causarum effectus suos producant eodem modo ut frequenter, non autem ut semper, nam quandoque, licet ut in paucioribus, aliter accidit vel propter defectum virtutis agentis, vel propter materiæ indispositionem, vel propter aliquid fortius agens; sicut cum natura in homine generat digitum sextum. Non tamen propter hoc deficit, aut mutatur pro-

providentiæ ordo: nam & hoc ipsum quod naturalis ordo institutus secundum ea quæ sunt frequenter, quandoque deficit, providentiæ subest divinæ. Si ergo per aliquam virtutem creatam fieri potest ut ordo naturalis mutetur ab eo quod est frequenter, ad id quod est raro, absque mutatione providentiæ divinæ; multo magis divina virtus quandoque aliquid facere potest, sine providentiæ suæ præjudicio, præter ordinem naturalibus inditum rebus à Deo. Hoc enim ipsum ad suæ virtutis manifestationem facit interdum: nullo enim modo melius manifestari potest quod tota natura divinæ subjecta est voluntati, quam ex hoc quod quandoque ipse præter ordinem naturæ aliquid operatur; ex hoc enim apparet quod ordo rerum processit à Deo non per necessitatem naturæ, sed per liberam voluntatem.

Nec debet hæc ratio frivola reputari, quod Deus aliquid facit in natura ad hoc quod Deus se mentibus hominum manifestet; cum supra cap. xvii. hujus Lib. ostensum sit quod omnes creaturæ corporales ad naturam intellectuales ordinantur quodammodo sicut in finem. Ipsius autem intellectualis naturæ finis est divina cognitio, ut in superioribus est ostensum. Non est ergo mirum, si ad cognitionem de Deo intellectu naturali præbendam, fit aliqua mutatio in natura corporali.

CAPUT C.

Quod ea quæ Deus præter naturæ ordinem facit, non sunt contra naturam.

Considerandum tamen videtur, quod licet Deus interdum præter ordinem rebus inditum aliquid operetur, nihil tamen facit contra naturam.

1. Cum enim Deus sit actus purus, omnia vero alia habeat aliquid de potentia admixtum, oportet quod Deus comparetur ad omnia sicut movens ad motum, & activum ad id quod est in potentia. Quod autem est in potentia secundum ordinem naturalem respectu alicujus agentis, si aliquid imprimatur in ipsum ab illo, non est contra naturam simpliciter, etsi sit aliquando contrarium particulari formæ, quæ corrumpitur per actionem hujusmodi: cum enim generatur ignis, & corrumpitur aer igne agente, est generatio, & corruptio naturalis. Quicquid igitur à Deo fit in rebus creatis, non est contra naturam, etsi videatur esse contra ordinem proprium alicujus naturæ.

2. Adhuc. Cum Deus sit primum agens, ut supra Lib. I. cap. xiiii. & II. Lib. cap. vi. ostensum est, omnia quæ sunt post ipsum, sunt quasi quædam instrumenta ipsius. Ad hoc autem sunt instrumenta instituta ut deserviant actioni principalis agentis, dum moventur ab ipso; unde talis instrumenti materia, & forma esse debet, ut sit competens actioni quam intendit principale agens: & propter hoc non est contra naturam instrumenti ut moveatur à principali agente, sed est ei maxime conveniens. Neque ergo est contra naturam, cum res creatæ moventur qualitercumque à Deo: sic enim institutæ sunt ut ei deserviant.

3. Præterea. In agentibus etiam corporalibus hoc videtur quod motus qui sunt in ipsis inferioribus corporibus ex impressione superiorum, non sunt violenti, neque contra naturam, quamvis non videantur convenientes motui naturali, quem corpus inferius habet secundum proprietatem suæ formæ: non enim dicimus quod fluxus, & refluxus maris sit mo-

tus violentus, cum sit ex impressione celestis corporis; licet naturalis motus aquæ sit solum ad unam partem, scilicet ad medium. Multo igitur magis quicquid à Deo fit in qualibet creatura, non potest dici violentum, neque contra naturam.

4. Item. Prima mensura essentiæ, & naturæ cujuslibet rei est Deus, sicut primum ens, quod est omnibus causa essendi. Cum autem per mensuram de unaquaque re sumatur judicium, oportet hoc naturale dici unicuique rei per quod conformatur suæ mensuræ. Hoc igitur erit naturale unicuique rei quod à Deo ei inditum est: ergo etsi adhuc eidem rei à Deo aliquid aliter imprimatur, non est contra naturam.

5. Amplius. Omnes creaturæ comparantur ad Deum sicut artificata ad artificem, sicut ex præmissis Lib. II. cap. xxiv. patet: unde tota natura est sicut quoddam artificiarium divinæ artis. Non est autem contra rationem artificii, si artifex aliquid aliter operetur in suo officio, etiam postquam ei primam formam dedit. Neque ergo est contra naturam, si Deus in rebus naturalibus aliter operetur aliquid quam consuetus cursus naturæ habet. Hinc est quod Augustinus dicit Lib. de natura bon. contr. Manich. c. iiii. *Deus creator & conditor omnium creaturarum nihil contra naturam facit: quia id est naturale cuique rei quod facit, à quo est omnis modus, numerus, & ordo naturæ.*

CAPUT CI.

De miraculis.

I. Part. quest. cv. art. 8.

Hæc autem quæ præter ordinem communiter in rebus statutum quandoque divinitus fiunt, miracula dici solent. Admiramur enim aliquid cum effectum videntes, causam ignoramus. Et quia causa una & eadem à quibusdam interdum est cognita, & à quibusdam incognita, inde contingit quod videntium simul aliquem effectum aliqui mirantur, & aliqui non mirantur: Astrologus enim non miratur videns eclipsim Solis, quia cognoscit causam; ignarus autem hujus scientiæ necesse habet admirari, causam ignorans. Sic igitur est aliquid mirum quo ad hunc, non autem quantum ad illum. Illud ergo simpliciter mirum est quod habet causam simpliciter occultam; & hoc sonat nomen miraculi, ut scilicet sit de se admiratione plenum, non quoad hunc, vel quoad illum tantum. Causa autem simpliciter occulta omni homini est Deus. Probatum est enim supra cap. xlvi. hujus Lib. quod ejus essentiam nullus homo in statu hujus vitæ intellectu capere potest. Illa igitur simpliciter miracula dicenda sunt quæ divinitus fiunt præter ordinem communiter servatum in rebus.

Horum autem miraculorum diversi sunt gradus, & ordines. Nam summum gradum inter miracula tenent in quibus aliquid fit à Deo quod natura numquam facere potest, sicut quod duo corpora sint simul, & quod Sol retrocedat, aut stet, quod mare divisum transeuntibus iter præbeat; & inter hæc etiam ordo attenditur: nam quanto majora sunt illa quæ Deus operatur, & quanto magis sunt remota à facultate naturæ, tanto miraculum majus est, sicut majus est miraculum quod Sol retrocedat quam quod mare dividatur.

Secundum autem gradum in miraculis tenent illa in quibus Deus aliquid facit quod natura facere potest, sed non per illum ordinem. Opus enim naturæ est quod aliquod animal vivat, videat, & ambulet;